

Előfizetési ár:

Egy évre — — 4 forint.
Fél évre — — 2 forint.
3 hóra — — 1 forint.
1 hóra — — 40 krajc.

Szerkesztőség

és kiadóhivatal a „Csongrád” könyvnyomdájában, (Grünwald Ferenc-féle ház), hova a kéziratok és előfizetési pénzek is küldendők.

CSONGRÁD

TÁRSADALMI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI HETILAP.

Hirdetési díjak:

Egy hasábos sor egyszeri beiktatása 10 kr., két hasábos 20 kr., három hasábos 30 kr. Legalább háromszor közlésnél a fele díj számítatik. Bélyegdíj külön 30 kri

Nyilttérben

mindem egyes sor 20 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Kéziratok visszaszadására nem vállalkozik a szerkesztőség

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő:

DR. CSONGRÁDI GÁBOR.

EGYES SZÁM ÁRA 10 KRAJCZÁR

A csömör.

Ez egy sajátságos magyar betegség, mellyel ugyan nincsennek összekötve valami éles fájdalmak s nem is halálos nyavalya, de mégis igen kellemetlen, minthogy az e kórban szenvedő beteg elveszti minden táp iránti érzékét, illetve iztelenné válik előtte minden éték, s a test elbádogyad s munka képtelenné válik!

Ilyen betegség kerülgeti már az olvasót, midőn a „Tiszavidék” határtalan magasztalásait olvassa, hogy dr. Szivák Imre Csongrád falu országos képviselője miket művelt a közönség érdekében, elannyira, hogy ezen temérdek jó tettek után már Csongrád falu a boldogság Eldorádójába jutott és semmi kívánni valója nincs többé s így Herke Ferke t. barátunknak nolle-velle el kell fogadnunk a választás előtt két évvel nyilvánosan tett korteskedését s nyargalni kell megkérni t. Szivák dr. urat, hogy legyen kegyes tovább is kimondhatatlan anyagi és szellemi boldogításunkra minket az országgyűlésen képviselni s ott a Kossuth Lajos kiközösítését a hazából e védügyi 25. §-st, a sárga fekete zászlót a honvédseregben megszavazni stb. mert hiszen mindezen tényeket mi is egy szívvel s lélekkel ohajtjuk! (???)

Mi Csongrád népe, kik 1861-ben az osztrák Császár egész katonai haderejének elment állunk s nem fizettük a törvénytelen adót az utolsó percig, míg teljes elpusztulásunk nélkül ellen állhattunk; most úgy meg puhított a dr. országos képviselő et Comp. hogy még Kossuthot is kiűzzük az országból s németekké leszünk a 25. §. értelmében, s kitűzzük a magyar táborban a schwarzegebb zászlót!! stb. stb.

Ugyan — ha szabad kérdeznünk a t. képviselő urat hiszi-e, hogy Csongrád husz ezernyi népe, melyet ő képvisel — közül ennek egy percentje vallja-e ezt az elvet még saját választói közül is? Nem, nem és ezerszer nem hiszi ezt, hogy e liberális — (de nem olyan Tisza Kálmán-féle liberális) nép képes volna csak egy századrészben is ez üdvöztelen és szabadság ellenes elvet magáévá tenni, mert ha mástól nem, de lelkiismeretétől félne, hogy a sirig zaklatná!

Ezt kellett volna H. F. barátunknak is meggondolni, midőn már két évre előre nyilvánosan korteskedik a dr. Szivák ur mellett, hogy az újra megválasztassék in illo tempore; mert ezt még sem szabad örölla sem föltételeznünk, hogy ő már megcsontosodott sárga-fekete ember és német.

A „Tiszavidék” utolsó számában heted fél hasábon folytatja —y— a dr. képviselő ur magasztalását s mindazokat, kik ezeket el nem hiszik, szájalomra méltó deliriumu soknak nevezi... No hát a „Fegyveres béke” vezércikk írója meglehetősen elhajintja a kalapács-nyelet! Hát rá van ezen tul dicsériadákra szorulva Szivák ur?... Mi csak azon csodálkozunk, hogy a dr. ur

ezen határtalanságig menő, egekig magasztalás szavai ellen óvást nem tesz! mert ezt ily önértetes embernek, ki erre alig szorult(?) megkellenék tennie.

De mire való komédia már az, hogy az ő saját vallomása is megtagadtatik?! Hát nem mondotta-e ő azt, hogy nem annyira az országos dolgokkal foglalkozott, mint Csongrád (nem emlékszünk városnak, falunak, vagy községnek mondta-e?) belügyei-vel és érdekével? melynek ugyan H. F. ék, et Comp vehetik hasznát, de ugyan a közönség nem.

Hát kétségbe lehet ezt vonni, hogy ő bizony keveset törődött az országos ügyekkel, mert három év óta halottuk-e csak egyszer is beszélni az országgyűlésen? pedig hatalmas szónok s ezt mi sem vonjuk kétségbe, kedves, érces, gömbölyű, kissé orrhangjával. Így beszámolt is három év alatt csak egyszer tartott meg! Tehát egészen igaz van, hogy bizony szép keveset törődött az országos ügyekkel, csak ha Kossuthot kellett polgárjogától megfosztani, akkor sietett szavazni.

Jól mondja tehát a „Csongrád” lap, hogy megtett annyit, amennyit más képviselő is megtett. Hanem az ő megtevésének némelyikére bizony elmondhatjuk, hogy bár ne tette volna!

Fönnen hirdette beszámolójának nevezett beszédében, hogy 630,000 frtot elengedtetett a kormány! — No hát ezt bizony már maga is beláthatta a kormány, hogy Csongrád ártéri birtokossága az 1500 ezer frtnak majdnem felét fizeti! Miért? a kilencesi darab gatért; mert hiszen a Tisza átmetszési védgátat, a szentesi országutatóncsák nem Csongrád község tartozik emelni. A kilencesi gátat — ha be nem erőszakolnak a társulatba — egy 100,000 frt költséggel aligha nem birtuk volna oly helyzetbe hozni, mint az most van.

Engedett hát a kormány 600,000 frt a társulatnak, s aki az ellen merészel szólani, hogy ez nem kegyelem az deliriumban beszél (?) Vajjon a maximalis megterhelhetést tekintve juthat-e Csongrádra kilencesi védgátját tekintve annyi, mint így a társulás — azt csak elhiszi tán mindenki! — nem hozott üdvöt Csongrádra!

Ezt kelle vala megakadályozni a t. képviselőnek, nem pedig előmozdítani ennek létrejöttét t. barátjával!!...

Felhozta — ha jó emlékszünk a cikk író ezt is, hogy egyesekkel is mennyi jót tett a képviselő ur!... Lehet — nem tudjuk, de azt tudjuk, hogy kötelme lett volna tenni bizonyos egyesért, — kinek nagy részben köszönheti első megválasztását — és nem tett, ez is bizonyos.*)

Sajnáljuk, hogy e dicsériadákkal teljes lap nincs kezükben e pillanatban, mert hiszen vége hossza nem lenne ezen csömör-

*) E tekintetben nem értünk egyet cikkíróval, mert az országgyűlési képviselőnek nem egyesek javán, hanem a közönség egyetemes érdekén kell munkálkodnia. Szerk,

letes túlmagasztolások cáfolatának! De elég ebből ennyi is, hogy ott az elmondottakat valódiságukra beszállítsák s kimondjuk, hogy „Lassan a testtel.” És „Was zu viel ist ungesund.” E.

Társadalmunk egy közbecsülésben álló tagjától vettük e sorokat s közöljük azt, mert egykép tiszteljük mi mindenkinek a maga meggyőződését, megjegyezvén azonban, hogy a cikkíró által hangoztatott politikai nézetek tekintetében nem értünk vele egyet. Szerk.

A hóbort.

(Folytatás és vége.)

Mivel lehet még itt valaki emlékezetesen nagygyá, dicsővé? hiszen a belső város az angolok által már meg van mentve! az árvák pénze réges-régen, még az ős angolok által meg, — akarom mondani — el van mentve, — a város társadalmi élete meg a tisztességtől és testvéries szeretettől van meg mentve.

Szóval meg van már mentve Csongrád mindentől a mi szép és jó.

Óh, mily lélekemelő hallani olykor a fontoskodó, nagy képű ifju óriásokat — azokat az irányadókat, midőn egymást és a nagy közönséget ámitva — elmondják mély bosszus hangon, felhuzott, ráncba szedett homlokkal — én így, meg úgy menttem, rendeztem, vezettem, intéztem, hatottam, stb. Istenem! Istenem! be sokféle a te bogarad.

Humbug, agyrém, hóbort — urak az egész dolgokat, — jól tudhatná azt a közönség, hogy mindaz, a mit teszték önérdék, azután meg haszonlelés, meg fúrfang, meg fortély, meg káprázat, meg áltatás és legvégül bárgyu divat sport, nagyvak, bölcsnek, komolynak, jónak látszani a nép előtt, habár csörgős sapkával is az üres fejeken. Duhaj erőszakkal, hivatástalanul elfoglalt állásponton vagytok, az illetékes érdemekben megöszült emberek természetes jogán ép oly lelketlenül, vigyorogva tettek erőszakot, mint a fővárosi ripók az ártatlan falusi libapásztoron, de hát ez sport, ugye kedves lovagjaim. A tisztesség tudásnak alás szolgálja! — alázatos szolgálja!

Be vonhatjátok már a zászlót — nincsen már a tisztességből itt semmi, amit ti meg és elmenthetnétek nemes lovagjaim. — mentsétek meg magatoktól, az általatok annyiszor lefőzött közönséget.

Vegyetek kri—krik, vagy pszt, jobban illik az hozzátok, mint a vezérhetnémség, kerék alá való hólgy pukkantyu az egész létetek — a kerék fordul a pukkantyu el-sül, kiszáll belőle a szél s marad semmi, marad a szétrepedt üres hólgy és ebbe a repedt üres hólgyba belehet göngyölni mindazon érdemeket, miket e jó nép félre-vezetése körül tett fáradozásaitok közepette szerzettetek — kis helyen fog az elférni.

de sulya meg lesz, meg akkor is, midőn az általatok most büszkén hordott csörgő sapka, a társaságokban tévutra jutott ifjabb óriások fején fog díszleni; az átoknál nehezebb lidércz sulylyal fog az ülni e városban még sokáig a ti működéstekeknek erkölcsi hatása, madandób utóirt fog hagyni a vackornál s nem lesz érdekében senkinek az Isten áldását kérni arra.

Hát te jó magyarom, talán alszol? hogy nem látod, miként árulják már az unokáid bőrét is a sport lovagjai.

Szemeidet meresztgeted ugy-e? de nem látsz, mert a testeden élődd — kitanulhatatlan paizs tetűnek ezer lába — bár merre kívánsz tekinteni, ott vár a vakító porral, hogy szemedbe hintse s te már nem is érzed, hogy a por paprikával lesz felcsereélve, hogy elvegye végkép szemed világát, hogy annál könnyebben menthesse el véres vejejtéked drágán szerzett gyümölcsét.

Nem látod és nem hallod, mert téged nem hívnak az irányadó körök ördögös katlanához, mikor számodra főzik zárt körben a kábitó italt; s vigyorgó pofával tartják orrod alá ama lámpást, melylyel a vakot vezetik, fényes nappal nem láthatsz a portól, mit szemedbe rug nyargaltában a verseny lovagok vessző paripája. Nézed a szép muzsika szó mellett elébed tartott kandi lukon a Königréci nagy csatát (akarom mondani a kenyér-mezei ütközetet), de te csak a füstöt látod — a vitézek a honmentők, a mindeneknek elmentői ott vannak füst mögött, azok ott viaskodnak egymás között, a magasból közéjük lökött konc felett, — vivják a szörnyű harcot a kegy-mosolyért, a potya kulacsokért s róka vigyorgással mutatják szemtől-szembe néked a füleket, melyek nem éppen a bölcsesség jelképei. S te nem látod, mert elébed tartják az ördög fátyolát; s így nem látod, hogy reményed, hited, bizalmad fényes napját elhomályosítja azon randa meszelőnek piszka, a mely hosszú nyelvű meszelővel

ígérték néked borus egednek rozsa színre való bemeszelését.

Látod-látod, keserű ezeket tudnod ugye jó magyarom? de hát tudd meg, csepűrágó szemfényvesztők mutatják néked hamis üvegű kandi lukon a szép jövőt s ha időnap előtt be nem zuzod az ördög-színház ablakát, nehéz munkától megcsontosodott öklöddel — ugy bizony mondom neked, hogy ugy jársz, mint ama szerencsétlen fazekas, aki fazekát fazekasra bizta.

Kri-Kri.

Magyar ipar.

Irta: Nyáry Elemér gróf.

I.

A hagyomány!

Mikor azon indokok lesznek szakavatottan mérlegelve, amelyek az ember tetteinek régóiként működnek, a lélekbuvárok a legerősebb indokok egyikének a nemes hagyományhoz való törhetetlen ragaszkodást nevezik meg. Való! a nemes hagyomány iránt érzett hű ragaszkodás eredményezi nemcsak a véres haboruban nyilvánuló katonai erények legtöbbszörét, hanem a békés munka ölen viruló polgári erények számosát is. A katoná mégly nagy vesztélylyel is dacol; mert zászlójának hűségét esküdött: már pedig e zászló védelme hagyományként követeli derék hiveitől a „vérünket, életünket!“ A szorgalmas polgár pedig hagyományul köti gyermekei lelkére, hogy — ha atyjok mesterségét, foglalkozását űzik — a „cég“ jó hírnevére szemök fényénél is jobban vigyázzanak.

A nemes hagyomány azonban a legkiválóbb szerepet az uralkodó-házaknál tölti be; mert azok tagjainál a nemes hagyomány tetteik legtöbbszörénél, mint erkölcsi rugó működik közre.

Láthatjuk ezt a felejthetetlen József nádor köztisztviselnek örvendő családjánál is; mert aminő honszeretet táplált a nemzetéhez sirig hű atya, époly lángoló haza-

szeretetet bizonyít be minden alkalomkor fia; még pedig nemcsak azért, mivel magyarnak született s magyarnak neveltetett, magyarnak érzi s vallja magát, hanem azért is; mert hagyományul örökölte dicső atyjától a honszerelmet. Ez az oka, hogy az országban igen számos derék hazafi nagy figyelemmel kíséri József királyi magyar herceg s osztrák cs. és kir. főherceg minden tettét, amely a közügy javára szolgál. Ezen működés egyik legfontosabb s legáldásosabb részét azon fáradságtalan, nemes buzgalom képezi, amelyet József királyi magyar herceg a tűzoltóság megalapítása, fejlesztése, javítása, népszerűsítése nagy érdekében kifejt.

Mióta az országszerte rokonszenves volt belügyér! Teleki Géza gróf, erélyesen látott a leghazafiasabb munkák egyikéhez: általánosítani, fejleszteni a tűzoltó-intézményt, azóta József királyi magyar herceg vonatkozott ügybuzgalma fokozott mérvben gyarapodott jelentőségében.

Akik kellő figyelemmel kísérik az uralkodóház ezen kitűnő tagjának közhasznú működését, most is nagy örömmel tapasztalták, hogy ő még a laekeni belga királyi kastély kigyuladását és porig-égését is, a mely nővéreinek, Henrik a belga királynénak, rendkívül számos műgyűjteményét is elhamvasztotta, a honi tűzoltó egyletek okulására törekszik fordítani.

Tehát igen számos jeles honfi, élőkön József királyi magyar herceggel, szóval s tettel, jó példával és biztatással buzdít nálunk a tűzoltó intézmény általánosítására, fejlesztésére, amelynek mostanig szerfölötti hátrányára szolgált, hogy hiányzott oly nagyszabású, a kor kívánalmainak megfelelőleg berendezett tűzfecskendőgyár, mely az ország szükségletét, különösen minőség és megbízhatóság tekintetében, képes kielégíteni. Innét van, hogy községeink nagyrésze nemzetgazdaságunk kiszámíthatlan kárára, mindeddig külföldről hozata gépeit;

A „CSONGRÁD“ TÁRCZÁJA.

A velencei oroszán.

Folytatás. (13)

— Komédia volt az egész! — folytató a zsidó — elmés komédia, melyet Piombellinó gróf gondolt volt ki; sok pénzébe került, igaz; de ez mit sem használ önnek, a pénz oda van. — Egy hónapra volt kibérelve a palota, — ma telt le a hónap. Egyébránt Lorenza urhölgy is elutazott, s nagyon kétem, hogy valaha viszont lássa őt.

Ezeket mondva, megragadta Pepe kezét s egy ablakhoz vezeté, mely a tengerre nyílt, s melyen egy hajót lehetett látni a távolban; mely indulásra készem, ép most szedte fel horgonyait.

— E hajóval vitorláz kelet felé Piombellinó gróf és Lorenza, — szólt a zsidó.

Pepe bárgyu ámulattal nézte e látványt, szemei fénytelenek voltak, mint azon emberekéi, kiknek reményei egyszerre megsemmisültek.

Szűnet mulva Ábrahámhoz fordult:

— Mond, hogy álmodom! — szólt tört hangon.

— Sajnálom! — felelt az uszolás, ki Pepe helyzetét önkénytelenül elérzékenyült. — Sajnálom; de nem mondhatom, szegény ifju! — Piombellinó szereti Lorenzát, — Lorenza beléd szeretett, a gróf megbosszulta magát. — Kiragadott a homályból, nagy urrá tett néhány hétre, hogy annál borzasztóbb legyen romlásod, hogy örök keserűséggel töltsd kebledet. — Nincs egyéb hátra, miathogy visszatérj a naputcaiba, visszatérj sajkáidhoz, eveződhöz, — naphosszat kell dolgoznod ezután; estendően betérhetsz az öreg Bartolomeozhoz, ki boldogságaidat nem fogja szemedre hányni, ki megbocsájtani kész, ki neked adja leányát, ha annak kezét megkéréd tőle.

— Marietta! — kiáltott fel Pepe, — szegény Marietta!

Mariettára emlékezve, elfeledé egy percre ama zajos életet, melynek ime ez órában vége szakadt. Gondolatai visszatévedtek a múltba, Bartholomeo szegényes konyhájában képzelte magát, hol anyai nyugalmas, anyai boldog órát töltött egykoron, hallgatva az öregnek regéit az elmúltakról, hallgatva a barna fűrtű Marietta ábrándos beszédeit a jövő felől.

Egy percig elméjében forgatta az öreg ember tanácsát, hogy visszatérjen a naputcaiba, az evezőhöz; de, mint a cikázó villám, csakis egy percre villant meg agyában e gondolat.

Vedd a sas tojását, rakd a tyúk alá, hogy kiköltse. Ha kikelt a sas fiú s ha felemelkedett egyszer a magasba, vajon vissza fog-e térni ismét a baromfiak társaságába? — Ne véld, hogy a ketteben nevelt oroszán-kölyök valaha visszatér, ha bebarangolta egyszer a rengeteget és megkísérlette karmainak erejét!

Pepe is megösmerte volt őseinek egykori fényes helyzetét, megízlelte a dus, a kényelmes életet. Lehetetlen volt, hogy ismét sajkássá legyen.

Mély hallgatásban töltött néhány perc mulva Pepe felemelkedett s bátrán és büszkén tekintett Ábrahám szeme közé.

— Zsidó! — szólt, — emlékezz vissza azon napra, midőn szegényes hajlékomba lépés, hirtel hozád nekem, hogy Pepe gróffá lett. Nos, eszedbe jut-e?

— Igen, — válaszolt a zsidó romegve; mert eszébe jutottak Pepe fenyegetései is, melyekkel őt fogadta.

— Megesküdtem, — folytató Pepe hidegen, — hogy megölelek, ha hazudtál.

A zsidó ijedten tántorodott vissza.

— Azonban ki zuzná össze a tört, melylyel

felénk sujtottak, ha elérhető a kar, mely a dőfét irányzá? — nem az eszközt büntetjük, hanem az egyént, ki azt használta. Te a gróf bérence voltál, ő megfizetett s te híven szolgáltad őt. Bosszumat nem rajtad, hanem ő rajta s azon nőm elégitem ki, aki oly gyalázatos játékot űzött szerelmemmel. — Oh, Lorenza! Lorenza! — kiáltott fel fájdalmasan Pepe, — nem érdemeltem meg e kint, mely szívemet marcangolja!

Azonban gyorsan magához térve, elfojtá a fájdalom jajjait s a kebelében dúló dühkitöréseit, melyek már-már ajkára keltek. Végpillantást vetett a távol láthatáron tova uszó hajó fehér vitorláira. — Majd a zsidóhoz fordult s fekkölt; de lágyult hangon, mely elhatározottságának tanujele volt ekképpen szólott:

— Elhagyom e palotát, mely a te tulajdonod Ábrahám! Visszaadok mindent, ami a tied s amit néhány nap óta sajátomnak véltem; semmit sem tartok vissza, csak — — — — —

Fájdalmasan pillantott Ábrahámra, ki lecsüggesztett fővel állott előtte s mély gondolatokba volt merülve.

— Öreg, — folytató Pepe, — egy hónap előtt visszaadtad apám kardját; ez a kard ép oly kevéssé sajátom, mint a rajtam levő öltöny, melyet títatént le fogok vetni, hanem légy egyszer nagy-lelkű, légy életedben először számalkozó, te, kint a köznép közzivűnek mond... hagy meg nálam atyám kardját!

— S mit akar őn ezen karddal? — kérdő a zsidó.

— Kérdezd a sástól, mire akarja használni karmait.

Az ifju ember oly önméretteljes, oly büszke hangon ejté ki e szavakat, hogy a zsidó kényesztülve volt felpillantani rá. (Folyt. köv.)

mivel azon néhány község, amely a hazai gyártmány minőségében csalódott, annyira megingatta a hazai gyártmány iránti bizalmát, hogy inkább vásároltak külföldön drágábban, mint itthon olcsóbban. Ezen bizalmatlanság leküzdése fogja főfeladatát és főnehézségét képezni az új gyárnak.

Hát bizony még csak néhány évtized előtt is nálunk hiába keresett volna valaki olyan korszerű tűzfecskendőt, amelyet itthon készítenek; hanem a magyar ember kénytelen volt verejtéken gyűjtött garasait Prágába, Bécsbe, Grácba, Brünnebe küldeni, ha szüksége volt olyan tűzfecskendőre, amely csak némileg is megfelelt a korszerű követelményeknek. Csak szerfelett lassan rendezkedett be nálunk néhány jelentékenyebb műhely (távolról sem versenyképes gyár) a tűzfecskendő-készítésre. Mikor is azon, igen furcsa működést kellett látnunk, hogy, például, harangöntő-műhelyekben, mint nagy n is alárendelt s vajmi kezdetlegesen üzött mellékfoglalkozás tengődött a tűzfecskendő-készítés. Gyártásról, mely a műhelyben történő készítés felett vajmi számos előnnyel bír, persze! hallani sem lehetett. Nem vállalkozott arra sem töke, sem szakértő!

Ugyanis a gyártásnak, mellyel a korszerűleg felszerelt gyárak foglalkoznak, a műhelyekben történő készítés felett két főelőnye van: 1-ször, ily gyártmány jobbminőségű árut képvisel; 2-szor, ily gyártmány nemcsak jutányosabb, de olcsóbb is a mégoly ügyesen, szorgalommal vezetett műhelyek készítményeinél. Hogy ez így áll és ennek így kell állania, az minden gondolkodó előtt világos. Napjainkban a töképező nagy fölényt gyakorol, minden irányban; mert az mindennél hamarabb teremt olcsó hitelt és szakértelmet; már pedig nemzetgazdaságunk minden ágánál a virulás legelső kelléke az olcsó hitel és szakértelem.

Tekintsük, például a köziparost, aki műhellyel bír, és a gyárost, aki gyár felett rendelkezik. Az első nem bírván olyan olcsó hitellel, mint az utóbbi, kénytelen a nyersanyagot drágábban fizetni meg, mint az utóbbi; ennek azután következménye, hogy készítményét drágábban árulja, mint a gyáros gyártmányát, még pedig azért is, mert az utóbbi nemcsak olcsóbban és jobb minőségben beszerzett nyersanyagot dolgoztat fel, mint az előbbi, hanem kisebb költségen is állítja elő gyártmányát, — a tömeges munka folytán, mint a műhellyel bíró iparos készítményét. Amde a gyáros nemcsak jutányosabb és olcsóbb, hanem jobb iparterméket bír a vevőknek nyújtani, semmint a műhelyben dolgozó iparos; mert a nyári munkának azon rendkívül nagy előnye is van a műhely munka felett, hogy a gyárban dolgozó munkás folyton ugyanazon részét állítván elő, a gyártmányoknak, szerfelett nagy ügyességre tesz szert szakmája illető ágában; s így az ily tökéletes részekből összeállított gyártmány sokkal jobb, mint a műhelyek készítménye, amelynek mindenik részét azon egy munkás kénytelen készíteni, akár ügyes az illető, akár nem. Ez a munkafelosztás előnye, amely európa-szerte csodákat művel.

Budapest a szó legszorosabb értelmében új nagyváros. Nincs Európában egyetlen egy nagyváros, mely oly rendkívül gyorsan fejlődött azzá, ami — a magyar fővároson kívül. Széchenyi István gróf látókör szelleme Budapest gyors fejlődési irányát Ujpest felé jósolta; s ez valóban bekövetkezett: az országút két oldalán több és fontosabb gyárteleppel bír a főváros, mint bárhol másutt, — gőzmalmaitól eltekintve. Ha olyan külföldi ösmerőst kalauzolok Budapestben, aki gyárparunk iránt érdeklődik, a

gőzmalmok megmutatása után rögtön köszönöm ki vele az upesti országot, melyre csaknem szakadatlan sorban jelentékeny gyártelepek dőlnek ki. Ezen gyártelepek között a legkiválóbbak egyike Tarnócy Gusztáv országgyűlési képviselő tűzfecskendő gyára, melyre méltán illik a derék vidéki tűzoltók jelzője: „a legelső magyar tűzfecskendőgyár.”

H I R E K.

— **Feljedelmi esküvő.** Örökre feledhetlen ünnepélyesség színhelye volt f. hó 15-én és Buda vára. Margit főhercegnő, a mi népszerű és legmagyarabb József főhercegünk, bájos leánya kelt egybe e napon vőlegényével, bajorországi Turn Taxis Albert herceggel.

— **Vármegyeli közgyűlés.** Csongrádvármegye törvényhatósága folyó hó 31-én rendkívüli közgyűlést tart.

— **Uj ügyvéd.** Dr. Szarka Mihály t. barátunk a napokban az ügyvédi vizsgát sikerrel kiállotta. Üdvözlét! — (E hírünk lapunk előző számából tévedésből kimaradt.)

— **Halálozások.** Tóth János ügyvéd és Csongrádvármegye volt főjegyzője f. évi július 17-én d. e. 12 órakor életének 38-ik évében hosszas szenvedés után Szenteseen meghalt, — 19-én d. n. 3 órakor kiváló részvét mellett temették el. — Uzv. Koha Abrahámmé Régnér Rozália élete 78-ik évében f. hó 14-én elhunyt. 16-án reggel temették el, nagy részvét mellett. Aidas hamvaikra!

— **Kinevezés.** Szarka Jenő végzett jogászt a szegedi kir. törvényszék elnöke a szegedi kir. törvényszékhez segélydíjaz joggyakorokká nevezte ki.

— **Tanfelügyelői helyettes.** Lévai Ferenc Csongrádvármegye tanfelügyelője, miniszteri osztálytanácsossá neveztetvén ki. Szegedről már el is távozott. Helyébe Kakujay Károly temesvári segéd-tanfelügyelő neveztetett ki. Vármegyénk Kakujayban kitűnő szakértőt nyert.

— **Athelyezés.** Nt. Erdélyi Ferenc rom. kath. segédlelkész Kecskemétre helyeztetvén el legközelebb már elhagyja városunkat.

— **Kereskedelmi és Ipar kamarai választás.** Szegedi kereskedelmi és ipar kamarai külltagok választása nálunk ma egy hete ejtetett meg. Rendes tagokul megválasztott: Rosenberg Ede, Kátai Pál. Pót-külltagul pedig Király Gergely.

— **Színészet.** A Veszprémi s társai színtársulata tegnap a népkert színikör helyiségében már megkezdte működését. Elsőnek az „Idéges nők”-et, ezt a kitűnő francia vígjátékot adták elő; valószínűleg a közönség élénk részvéte mellett. A társulat igen jó erőkből áll. A bérlet már tegnap kezdetét vette. Ma vasárnap a „Falu rossza” Tóth Ede pályadíjat nyert jeles népszínműve adatik elő, mire a közönség figyelmét felhívjuk.

— **Iskolaszéki ülés.** Ma d. n. 3 órakor iskolaszéki ülés tartatik.

— **Szüneti hír.** Mint értesülünk a vidéken tanuló s a szünet alatt itthon tartozkodó fiatalok „Csongrádi Kör” alakításán fáradozik.

— **Gyermek ünnepély.** Ehrlich Laura ovónő az óvoda felszerelésének gyarapítására tegnap a „Népkert” színházi helyiségében gyermek ünnepélyt rendezett. A kétség kívül kedélyes kis ünnepély lefolyásáról lapunk jövő számában bővebben fogunk megemlékezni.

— **Segély.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a Róck Szilárd-féle kulturális alapítvány f. évi június hó 1-én esedékes volt, 5910 forint tevő kamataiból Ehrlich Laura helybeli derék magán-óvoda tulajdonosnő 150 forint segélyben részesítette. Összinté örömmel regisztráljuk e tény, mert elismerését látjuk ebben annak a közhasznú, buzgó tevékenységnek, mit a nevezett ovónő városunk kulturális ügye körül kifejt.

— **Csongrád község 1890—1892 évi III-ad osztályú kereseti adókielirítési javaslatokat kiírtató lajstrom az 1890. július hó 21-ik napjától kezdve bezárólag 1890. évi. jul. hó 28-ik napja d. n. 6 órájáig, a város közházánál, Pirooska István segédjegyző hivatalos helyiségében s ennek feltgyelete alatt közszemlélőre kitétetik. Miről az érdeklőt adózók azzal értesítettek, hogy a közszemlélőre kitétt felelő adókielirítésekben foglalt adókielirítési javaslatokra vonatkozó észrevételeiket írásban foglalva 8 napi határidőn belül a szegedi nagytekintetti m. kir. Péntegyigazgatóságához, annak eltelte után a Szenteseen alakítandó adókielirítő bizottsághoz beadhassák.**

— **Lászlóné Gullai Ilona** a kézi munka tanítását saját lakásán megkezdte. Ajánljuk az ügyes munka tanítónő s szülők becses figyelmébe.

— **Gőzhajói díjszabás a Tiszán.** Az első és kir. szab. Duna gőzhajózási társulat a tiszai személy forgalom számára, f. évi július 15-től további, intézkedésig, érvényes díjszabása szerint Szolnoktól Csongrádig 55 krért, Csongrádtól Szegedig szintén 55 krért utazhatni. Bajos azonban, hogy a hajón csak fedélzetem van hely, hol pedig nem mindig kellemes utazni.

— **Iskolai értesítő.** A helybeli államilag segélyezett községi polg. fiúiskola 1889/90. tanévre szóló értesítője megjelent. — Közzétesszi Farkas Béla igazgató. — A hozzánk beküldött példány olvasásának hatása alatt örömmel adóznunk elismerésünkkel, mint azt már lapunk 23-ik számában is tettük a polg. isk. tanítói karának általában, mert most újabbban is arról győződöttünk meg, hogy a tanügy fontosságának jól felfogott érdeke az, mi magasabb hivatása gyakorlatánál követendő elvűl szolgál, annál sajnálatosabban esik constatalni annak közönyösséget, a mit közönségünk és maga a tanuló ifjúság is általában városunk e nagy fontosságú kulturális intézményével szemben tanusit. Mert a polg. iskolába beírtak száma ez idén 90 volt. Ez a körülményekhez képest nem mondható ugyan kevésnek, de ha tekintetbe vesszük azt, hogy ez a múlt tanévben is ennyi volt és hogy a kimaradtak száma ez évben aránytalanul nagy, méltóan illethetjük közönyösségéért korholó asavakkal közönségünket, a tanuló ifjúságot pedig megrójjuk azért, mert oly könnyelműséggel buvik ki a latin nyelvnek, egy ily nagy fontosságú, hasznos tantárgynak tanulása alól, holott ez sok esetben, az élet sokféle viszonyainál tetemes előnyre szolgálhatna. — Ennyit ezúttal az értesítőről, jövő számunkban annak egyéb fontosabb pontjait regisztráljuk.

— **Csodálatos lelet.** A napi sajtó értesítései nyomán jónak látjuk a vizaknai leletről következő meglehetősen hírt közölni: Vizaknán ugyanis roppant felhőszakadás volt. Az összegyűltemlett víz a „stillyedt aknából” egy holttestet dobott a felszínre, mely amint később kiderült, egy néhány év előtti öngyilkos volt. Tovább kutatva három ép holttestre találtak, melyekről nyomban megállapították, hogy azok az 1849. évi február 4-én vívott harcban elesett 300 honvéd tetemei közül valók. A felvetett holttesteket Vizaknán ünnepiesen tették örök nyugalomba, mely alkalommal a vidék jó nagy része a hazafias részvétől áthatva, elzarándokolt a pompás temetésre. Most rövid vonásokkal eseteleljük a vizaknai csata főbb részleteit: Bem tábornok, a ki nek oldala mellett harcolt legépszerűbb, legdicsebb koszorús költőnk Petőfi Sándor, 1848. elején occupálta Maros-Vásárhelyt, majd Nagy-Szeben volt szándéka elfoglalni, amit csak azon oknál fogva nem tett, mert hadteste kissé gyenge volt. Puchner a császári seregek fővezére állást foglalt Bem ellen, ki azonban Puchner Nagy-Szebenbe visszahozta. Most Vizaknán foglalt állást, a várost nyomban elvárosolta, hogy a Hrabovszky-csapatot a Bányából bevárja, minek Kemény Farkas báró alezredest elébe küldötte. Puchner 80 ágyúval Bemnek rontott Vizaknánál 4 hadoszloppal. Bemnek eleinte kedvezően a szerencse, de a magyar bátorság arra ragadta, hogy csekély hadával Puchnernek rontott. Puchner persze rohamot intézett ellene, mely Bem vereségével ért véget. E nagy történelmi fontosságú harcban maradtak-e hullák; és ezen ütközetről dalolja Petőfi Sándor ama magyszerű költeményét, melyet a magyar, ameddig csak magyar, szívébe hord:

„Négy nap döngött az ágyú
Vizakna és Déva közt,
Ott minden talpalatnyi
Földet vért öntözött.”

Mindent megtettünk, a mit
Kivánt a becsület:
Tíz árny volt az ellen:
Győzniük nem lehetett.

Szerencse és az Isten
Tőlünk elpártola;
Egy pártfogó maradt csak
Velünk; ez Bem vala.”

Február 7-én Bem újra rárohant Puchner hadtestére, ki csatájával, ágyúival még újait is elvesztette. A piaci hős csapat február 8-án diadallal egyesült a Déváról jövő Kemény Farkas segédcsapatjával és a piaci hídánál Puchner teljesen leverte a magyar tábor E nevezetes esemény valóságos igaz regény.

— **Hűtlen asszony büntetése.** Nagy-Kikindán egy muzsikussal életpárját, rajta ért bütlenség miatt, Éva anyánk kostümére vetkőztette, hóna alá fogta botját és így az utcára kitaszkolva, mint a medvét hegedűszó mellett táncoltatta az utcákon végig, míg nem a rendőr nyakon csípte őt. A more ekkor diadalittasan felkiáltott: „Most már nem bálom, ha — felakastanak is.”

— **A Brant-féle svájci pilulákat,** melyeket minden lapban hirdetnek, az osztrák belügyminiszter a gyógyszerári forgalomból, mert veszedelmes anyagot tartalmaz magában — kitiltotta.

— A száj- és körömfájós tehének teje. A földmiveltügyi m. kir. miniszter a következő körrendeletet intézte valamennyi törvényhatóságokhoz: Több oldalról tétetett hozzám a panasz a miatt, hogy némely hatóságok a tejnek felhasználását és forgalomba hozatalát minden törvényes alap nélkül, a gazdák érzékeny megkárosításával tulságosan megszorítják, illetőleg az állatok között járványosan fellépett száj- és körömfájás miatt, az illető község egész határában levő kérődzők és sertések forgalmára nézve az 1888. évi VII. tveikk végrehajtására kiadott 1888. évi 40,000 számú itteni rendelet 219. §-ában előírt zárlatnak fennállása idejére feltevéntül megtiltják a határban nyert mindeneműt, tehát bár egészséges állattól is származó tejnek felhasználását és forgalomba hozatalát. A hivatkozott törvény 79. §-a minden kétséget kizárólag megállapítja azt, hogy a szobán forgó ragadós betegség esetén csak a beteg állatoknak tejét tilos felhasználni, vagy forgalomba hozni. Minthogy pedig majdnem lehetetlen annak szigorú és állandó ellenőrzése, hogy azon istállókból, vagy legelő csordákból, melyben akár csak egy darab ilyen beteg állat van, csakis az egészséges és a betegségből meggyógyult állatoktól nyert tej kerüljessen fogyasztásra, vagy feldolgozásra, a fentjelzett tilalom akként alkalmazandó, hogy csak azon istállókból, vagy csordákból nyert tej juthasson használatba, a melyekben a mondott betegségben szenvedő egyetlen állat sem tartatik. Ha tehát a beteg állatok az illető istállókból, vagy csordákból mind eltávolítottak, és ennek története a helyi hatóságnál bejelentett, a megma adt egészséges állatoknak teje szabadon értékesíthető, illetőleg elszállítható. Erről a törvényhatóságot tudomásávétele és szoros mihez tartás végett értesitem, oly felhívással, hogy jelen rendeletet haladéktalanul közhírré tevén, az elsőfoku hatóságokat és különösen a községi előjáróságokat szigorúan utasítsa, hogy a tejnek felhasználása és forgalomba hozása tekintetében a jelen rendeletemhez alkalmazkodjanak; az utóbbiak pedig személyes felelősség mellett ellenőrizzék azt, hogy a ragadós száj- és körömfájásban beteg állatoktól nyert tej mindenkor a lehetőleg hatósági közeg jelenlétében, késedelem nélkül megsemmisíttessék.

CSARNOK.

Petőfi halála.

Fató csillag te Hunnia egén!
Hová tűnöl?... Csillag valál...
De nem... te nap vagy, elemed a tűz;
Mártir, ki hazáért halál.

II.

Szabadság és a haza jelszava,
S ezekért halni meg dicsőn.
Tűzlelked a csaták zajába vitt
S dicsőn haltál a harcmezőn.

III.

Sebeddel... én képzellek, látlak... ott
Lankadtan elvonulsz; — kívül
Csaták zaján egy dombra dőlész. — Vihar,
Mely tombola s aztán elül.

IV.

Csákod, törött acélod ott hever
Melletted. — A nap arcodat
Megaranyozza. — Mintha küzdene:
Meghalni rémes gondolat!...

V.

De nem!... arcod magasztos érzélem,
A h a z a szeretettől ég.
Főlévő... hazádra áldás esdekelsz.
Sebed gyöngit, — közelag a vég.

VI.

Sebedbe mártod ujjadat: „Hazám!”
E szent jelszót irod oda
A hantra véreddel. — Egy végsőhaj —
S lettint Hunnia csillaga.

Kaldorné, Righ Bözsa.

ELÉRVE.

— Alfréd!

Susugta Gizi a kertben, Alfréd kezeit kezében tartva.

— Szeretem! Ne hagyjon el! Őa nem tudja kedves Alfréd mennyit szenvedek ön miatt. Minden percben félek a fölfedezetésnek következményeitől. Óh! Óh! az a papa az oly kegyetlen. Megmondam már neki négyszemközt százszor is, hogy nem

megyek ahhoz a vén gazdag Ludvai grófhhoz, én Alfrédé leszek, én Alfrédet szeretem.

S Gizi oly lelkesülten, oly szerelmittasan beszélt, hogy Alfréd engedni volt kénytelen.

— Jól van, — mondá Alfréd, — nem megyek el azon egy föltétel alatt, hogyha ön kedves Gizim megígéri a hallgatást azon dologról, melyet önnek elbeszélék s a melyet csak nekem s önnek szabad tudni.

— Óh Alfréd, ha csak ez az egész föltétel, úgy én minden dologról örökök tudnék hallgatni, hogy csak önt láthassam és szerelmét bírhasam.

— Ön — mondá Alfréd — szívére kötő a hallgatást, most már bátran hozzáfoghatunk azon terv megbeszélésehez, mely annyi időt óta foglalkoztatja elmémet. Először is ön Gizim, vig arcot fog ezentul mutatni papájának s látszólag megnyugszik sorsába. Elfogadja az öreg ur udvarlásait, bókjait, ajándékait stb. stb. Így lassankint az öreg ur, egészen az ön hatalma alá fog jutni s ön szabadon fog rendelkezni az ő akarata felett. Egy napon ráfogja ön birni az öreg urat (itt a kertben levő tón) a csolnakázásra. Ön ezt a napot velem tudatni fogja, a mikor is én itt e bokrok közt fogok elrejtőzködni. A csónakon én egy nyilást hagynok, melyet rőzsével be fogok tűzni. Ön a tó közepén — csolnakázás közben — észrevétlenül ki fogja rántani a rőzsét, hogy a nyílásom a víz behatolhasson. Mikor ez megtörtént, ön elkezd sikoltozni segítségért, az öreg ur, ki kétségbe lesz esve a veszély láttára, szintén segítségért fog kiabálni. Erre a cselőség összefut, a papa kétségbe lesz esve s ekkor egész vagyont fog ígérni a megmentőnek. Ekkor én előtörtetek, beleugrom a vízbe és kimentem önöket... A többi az én gondom....

A terv pompásan sikerült! S csak annyit mondhatok még, hogy az öreg ur, ez eset megtörténte után való napon, a faluból hosszú orral eltávozott s három hétre Alfréd és Gizi megtartották esküvőjüket...

Polczner Árpád.

Szerkesztői üzenetek.

— Polgári iskolai tanuló. A posta és távirás segéd-tisztai tanfolyam hallgathatóságához nem elég 4 polgári osztály, legalább 6 osztály kell. A tanfolyam félévig tart. Különb-ben a tudnivalókat annak idején majd lapunkban is ismertetjük.
— B. I. G. . . . . Ép most kaptuk, Ezt majd közöljük.
— „Csirkefogó.” Az idő rövidsége miatt a cikket át sem nézhettük.

Vasuti menetrend.

Érvényes 1890. június hó 1-től.

I. Csongrád-Budapest.

Csongrád ind.	9:00	2:15
Félegyháza ér.	10:29	3:36
" ind.	12:01	4:43
Budapest ér.	2:18	8:30

II. Budapest-Csongrád.

Budapest ind.	7:45	12:30	1:40
Félegyháza ér.	11:21	4:42	4:00
" ind.	12:15	4:55	
Csongrád ér.	1:31	6:18	

III. Csongrád-Szeged.

Csongrád ind.	9:00	2:15
Félegyháza ér.	10:29	3:36
" ind.	11:27	4:01
Szeged ér.	12:57	4:59

IV. Szeged-Csongrád.

Szeged ind.	11:01	3:00
Félegyháza ér.	12:00	4:43
" ind.	12:15	4:55
Csongrád ér.	1:31	6:18

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

A körös-tisza-marosi ármentesítő és belvizszabályozó társulat műszaki részletes árterfejlesztése befejeztetvén: az árterfejlesztési térképek s az ezek alapján, ugyszintén a földadó kataszter felvételeivel egyezően

Nyomatott a „Csongrád” könyvnyomdájában.

készített egyéni birtokivék, ártertelekkönyvek és ezeknek segédkönyvei a társulat árterületének nagy terjedelmére való tekintetből s könnyebb hozzáférhetés indokából, a következő helyeken tétetnek ki a társulat központi választmánya által közszemlére, ugy-mint:

1-szor. A békési, mezőberényi, körös-tarcsai, gyomai, endródi, mezőturi, szarvasi, nagyszénási, csabacsúdi, szentandrászi és öcsödi határrakra vonatkozó árterfejlesztési munkák Szarvason, a társulat békés-báboc-kai szakasz-igazgatóságának hivatalos helyiségében,

2-szor. A kunszentmártoni, teési, fábian-sebestyényi, mágoctsi, derekegyházi, csongrádi, szentesi, szegvári és midszenti határrakra vonatkozó árterfejlesztési munkák Szentesen, a társulatnak a szentesi ref. egyház piactéri bérházában levő árterfejlesztési hivatala helyiségében,

3-szor. A kenyere-téglási, hódmezővár-sárhelyi, földéaki, lelei, makói, tápéi és sövényházi határrakra vonatkozó árterfejlesztési munkák Hód-Mező-Vásárhelyen, a társulat midszent-apátfalvi szakasz-igazgatóságának hivatalhelyiségében.

A közszemlére kitétel 1890. évi augusztus hó 1-ső napján kezdődik és bezárólag ugyanez évi augusztus hó 30-ik napjáig tart, mely napokon a közszemlére kitétt árterfejlesztési munkák d. e. 8 óratól 12 óráig, d. u. 2 től 5 óráig tekinthetők meg, s az említett munkák ellen érvényesítendő panaszok és felszólamlások, a fentirt helyekre kiküldendő társulati közegek által vétetnek fel, ugyszintén az érdekelt telek által írásban beadandó panaszok is ugyanott vétetnek át.

A közszemlére kitétel ideje alatt panasszal, illetőleg felszólamlással lehet élni:

a) a birtokos neve, lakhelye, házszáma, birtokiv száma,

b) a birtokrészlet térképszelvényi és helyrajzi száma, dűlőjének neve, földadó kataszteri térfogata,

c) a birtokrészlet vízszini fekvése, vízszinenkénti térfogata és árterbe tartozó összterületének mennyisége ellen.

Az írásosan beadandó panaszok a társulat közgyűléséhez intézendők s a szóbeli uton bejelentendő és a társulat kiküldött közegei által felszólamlási lajstromokba foglalandó panaszok, — melyeknek felvétele a panaszló fél, vagy törvényszerű képviselője által a felszólamlási lajstrom illető tételeinél aláírandó, — szintén a társulati közgyűlés elé terjesztetnek be.

Az 1890. évi augusztus hó 30-ik napján tul beérkezendő panaszok nem fognak sem elfogadtatni, sem figyelembe vétetni.

Kelt Szentesen, 1890. július 17-én.

A körös-tisza marosi ármentesítő és belvizszabályozó társulat központi választmánya.

A nagyérdemű szülők figyelmébe!

ajánlom, kik gyermekeiket uszni taníttatni óhajtják, a tanítást szerény feltételek mellett elfogadom.

Szíves megkeresést várva, maradtam Csongrádon, 1890. július hó 18-án

tisztelettel

Magdits Kázmér.